

JALKAUTUVA TALOUSOHJAUS: TYÖVÄLINEET

SISÄLLYS

Esipuhe	3
Ohjeistus velkojen selvittämiseen	4
Luottotietorekisteriotteen tilaus	8
Ulosottoviraston asianosaistuloste	9
Velkojaluettelo	10
Tiedustelu velan määrästä	11
Verotodistusten tilaus	12
Esimerkki velkakirjasta	13
Luottosopimuksen irtisanominen, luotto- ja suoramarkkinointikielto	14
Pyyntö velan eräännyttämisestä ja siirtämisestä oikeudelliseen perintään	15
Asiakaskertomukset	16
Hyödylliset linkit	21

ESIPUHE

Tähän oppaaseen on koottu Espoon Järjestöjen Yhteisöjen EJY ry:n hallinnoimassa Jalkautuva talousohjaus – hankkeessa kehitettyjä ja testattuja lomakkeita ja työvälineitä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on ollut tuoda talous- ja velkaongelmien selvittelyä helpottavia välineitä jokaisen espoolaisen saataville ja madaltaa myös sitä kautta kynnystä tarttua hankalilta ja työläiltä tuntuvien asioiden selvittelyyn. Lomakkeiden suunnittelussa on tehty yhteistyötä Espoon talous- ja velkaneuvonnan sekä talous- ja velkaongelmien kanssa painivien kuntalaisten kanssa. Jalkautuva talousohjaus II -hankkeessa (2017-2018) jatketaan tätä työtä. Työvälineitä ja lomakkeita kehitetään ja parannellaan edelleen kuntalaisten tarpeista ja lähtökohdista käsin. Tämän oppaan tarkoituksena on tarjota välineet kaikkien talous- ja velkaongelmien kanssa tekemisissä olevien testattavaksi ja eteenpäin kehiteltäväksi.

ESPOON JÄRJESTÖJEN YHTEISÖ EJY RY / JALKAUTUVA TALOUSOHJAUS- HANKE

Aura Pylkkänen, projektipäällikkö
+358 (0)50 430 0108, aura.pylkkanen@ejy.fi

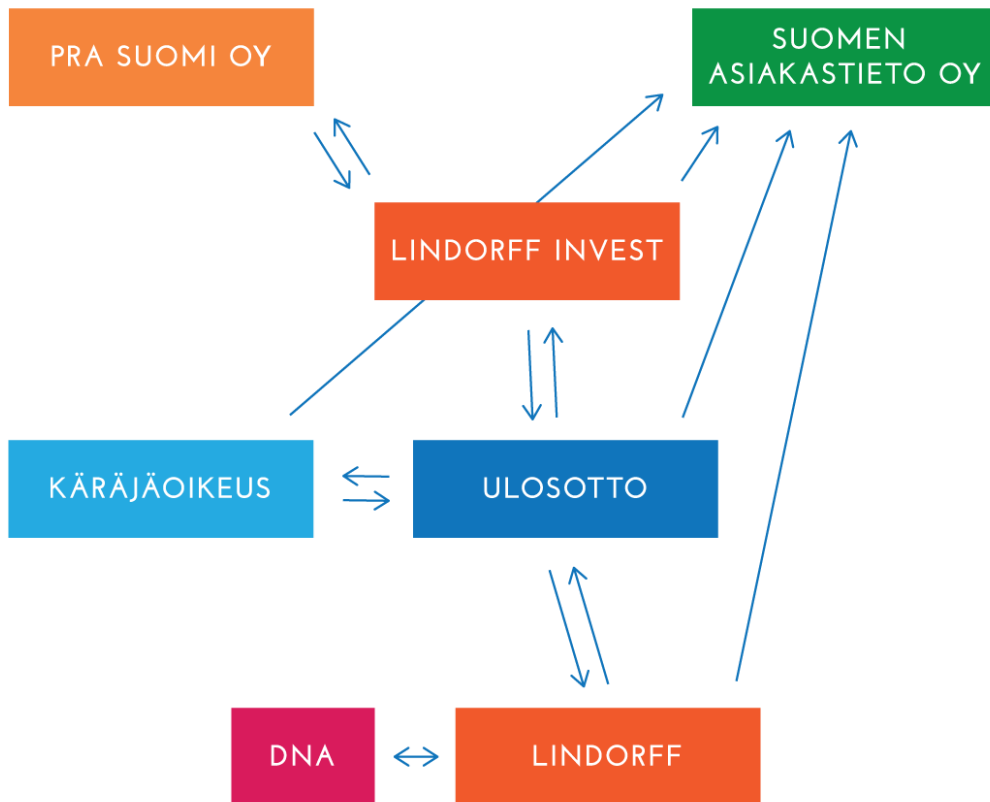
Hanna Päiviö, hankesuunnittelija
+358 (0)50 438 4506, hanna.paivio@ejy.fi

Espoon Järjestöjen Yhteisö EJY ry on sosiaali-, terveystieteiden ja hyvinvointialan järjestöjen yhteistyöelin, joka edistää kuntalaisten hyvinvointia. Tunnistamme yhteiskunnan puutteet ja toimimme niiden korjaamiseksi. Yhdistämme kansalaiset ja yhteisöt toimimaan paremman arjen puolesta – tekemään rohkeita tekoja, jotka muuttavat ihmisten elämää pysyvästi.

Oletko sinä kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta ja ihmisten hyvinvoinnin parantamisesta? Tule rohkeasti mukaan! Kerro meille, mitä sinun mielestäsi kannattaisi tehdä seuraavaksi yhteisen hyvinvointimme eteen.

Ilman tuoreita ideoita ja arjen rohkeutta ei synny muutosta.

OHJEISTUS VELKOJEN SELVITTÄMISEEN JA LIITTEET

Velkojen selvittäminen voi vaikuttaa hyvin haasteelliselta tehtävältä, ja sitä se usein onkin ilman oikeita työvälineitä. Yllä oleva kuvio osoittaa, miten yksittäiseen velkaan voi liittyä monia toimijoita, ja sitä voidaan periä eri tahojen toimesta. Osa veloista voi olla vapaaehtoisessa perinnässä pitkään, osa taas kulkeutuu käräjäoikeuden kautta nopeastikin oikeudelliseen perintään ja ulosottoon. Velkoja myös myydään taholta toiselle, samalla kun uusia toimijoita syntyy ja vanhoja kuolee.

Tämä ohjeistus on yksinkertaistettu malli, joka soveltuu parhaiten ylivelkatilanteen selvittämiseen silloin, kun asiakkaalla ei välttämättä ole käsitystä velkojen määrästä tai niistä tahoista, joille hän on velkaantunut. Ajatus yksinkertaisen ohjeistuksen laatimiseen on syntynyt tarpeesta ja yhteistyötahojen toiveesta.

Hanketyöntekijät ovat havainneet, että työskentely talousvaikeuksissa olevien kanssa tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti, kun kiinnostus asioiden selvittämiseen on herännyt. Asioiden lykkääminen tai tilanteen jättäminen puheen tasolle aiheuttaa usein sen, että usko loppuu kesken. Konkreettisen tekemisen kautta syntyy myös tunne omaan tilanteeseen vaikuttamisesta. Kokonaisvelkamäärä määrittää osaltaan ne ratkaisuvaihtoehdot, jotka ovat jollain aikataululla sovellettavissa. Nämä yksinkertaiset ohjeet on tarkoitettu velkavaikeuksissa olevien yksityishenkilöiden parissa työskenteleville toimijoille. Ohjeiden avulla voidaan helpottaa velkojen selvittämiseen liittyvää työtä ja nopeuttaa asioiden eteenpäin viemistä.

ENSIVAIHEEN ASIAKIRJOJEN HANKKIMINEN

LUOTTOTIETOREKISTERIOTE (LIITE 1)

Velkojen selvittäminen kannattaa aloittaa tilaamalla luottotietorekisteriote Suomen Asiakastieto Oy:ltä. Otteen voi tilata paperilomakkeella maksutta kerran vuodessa (12 kuukauden jakso), useammin tai verkosta tilattuna ote on maksullinen. Otteen voi myös noutaa ilmaiseksi paikan päältä. Lomakkeelle täytetään asiakkaan tiedot ja liitteeksi otetaan kopio henkilöllisyystodistuksesta. Todistuksen ei tarvitse olla virallinen tai voimassaoleva, myös kuvallinen Kela-kortti, vanhentunut passi tai ajokortti on kelvannut henkilöllisyyden todistamiseksi. Ote saapuu postissa asiakkaan kotiosoitteeseen viikon kuluessa.

Lomake liitteineen postitetaan osoitteeseen

Suomen Asiakastieto Oy
Kuluttajaneuvonta
PL 16, 00581 Helsinki

ULOSOTTOASIAT (LIITE 2)

Ulosottoasiat voi tilata maksuttomasti aina halutessaan. Velkojen kokonaismäärää selvitetessä on tärkeää tilata sekä vireillä olevat että päätyneet ulosottoasiat ja historiatiedot, sillä kaikki velat eivät välttämättä ole aktiivisina vireillä kyselyn hetkellä (ne ovat saattaneet palautua vapaaehtoiseen perintään, vanhentua lopullisesti tai siirtyä toiselle velkojalle). Tämän vuoksi lomakkeessa on maininta myös päätyneistä asioista. Tuloste ulosottoasioista saapuu postissa 1-2 viikon sisällä.

Lomake postitetaan pääkaupunkiseudulla asiakkaan asuinkunnan mukaisesti

Espoossa: Länsi-Uudenmaan ulosottovirasto, PL 23, 02631 Espoo

Helsingissä: Helsingin ulosottovirasto, PL 190, 00500 Helsinki

Vantaalla: Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto, PL 150, 01301 Vantaa

PERINTÄKIRJEET

Mikäli asiakkaalla on tallessa laskuja, perintäkirjeitä tai käräjäoikeudesta tulleita haastehakemuksia, kannattaa nämä kerätä talteen. Papereita ei kannata lähteä sen kummemmin lajittelemaan tai yrittää laskea niistä velan määrää. Tärkeämpää on huolehtia jokaisen velkojan nimi ylös velkojaluettelon laatimista varten. Sama velka voi näyttäytyä usean eri perintätoimiston papereissa, mutta tästä ei kannata huolestua. Asiakas voi myös muistella, mille muille tahoille velkaa on voinut kertyä (esimerkiksi auto, puhelinkone, erilaiset osamaksusopimukset, opintolaina..). Näistä yritetään saada selville velkojan ja / tai perintätoimiston nimi; esimerkiksi autoa koskeva velka voi olla verovelkaa (perijänä Trafif), autolainaa (perijänä esim. Santander Oy), vakuutusvelkaa (perijänä esim. Lähi-Tapiola) tai pysäköintivirhemaksuihin liittyvää velkaa (perijänä kaupunki).

VELKOJALUETTELON LAATIMINEN JA SALDOPYYNTÖJEN

POSTITTAMINEN VELKOJILLE

Kun edellä mainitut asiakirjat on saatu kerättyä, voidaan aloittaa velkojaluettelon laadinta (**ks. liite 3**). Jokaisen asiakirjoissa mainitun tai muistinvaraisen erillisen velkojan tai perintätoimiston nimi kirjataan luetteloon. Tässä vaiheessa ei välitetä velkojen määrästä, vanhentumisajoista tai perinnän muodosta (vapaaehtoinen vai oikeudellinen). Jokainen velkoja kirjataan ylös vain kerran, vaikka perinnässä olisi useita velkoja. Samoin kirjataan kaikki perintätoimistot riippumatta siitä, onko velka perinnässä vain yhdellä taholla.

Kun kaikki mahdolliset velkojat ja perintätoimistot on saatu listattua, lähetetään jokaiselle velkojalle ja perintätoimistolle oma erillinen saldotiedustelu (**ks. liite 4**). Kattava osoiterekisteri löytyy verkosta osoitteesta <http://www.saunalahti.fi/~niiraset/hakemus/>. Uusia pikavippifirmoja ja rahoituslaitoksia perustetaan jatkuvasti ja osa niistä vaihtaa säännöllisesti nimeään, joten osa osoitteista täytyy selvittää verkon hakukoneiden avulla. Saldopyynnön voi toimittaa joko postitse tai sähköpostitse. Velkajärjestelyn saldopäiväksi voi kirjata kolme viikkoa allekirjoitus- ja postituspäivästä. Lomakkeen avulla saa tilattua talous- ja velkaneuvonnan ohjeistuksen mukaisen saldotodistuksen, joka kelpaa järjestelyhakemuksiin – tässä vaiheessa ei kuitenkaan tarvitse välittää, onko asiakas hakemassa järjestelyä vai ei.

KOKONAISVELKAMÄÄRÄN LASKEMINEN

Kun saldot ovat saapuneet, niistä voidaan laskea avoinna olevien velkojen määrät yhteen. Eri velkojen lähettämät saldotodistukset voivat erota ulkoasultaan, mutta kaikissa tulee olla eriteltynä kukin yksittäinen velka. Mikäli joku taho ei ole lähettänyt ilmoitusta, on kyse useimmiten siitä, että velkaa perii joku toinen taho tai velkasaldo on nolla. Velkoja yhteen laskiessa on hyvä tarkistaa, että kukin velka tulee laskettua vain kerran ja että kaikilta velkojilta on saatu tieto mahdollisesta myynnistä eteenpäin. Mikäli herää epävarmuutta velkamääristä, voi saman velan merkitä kahdesti – talous- ja velkaneuvojat osaavat eritellä ja karsia turhat päällekkäisyydet. Saldotodistuksia oppii kuitenkin lukemaan nopeasti, ja monesti velan asianumero on sama, jolloin voi todeta, että alkuperäisen velkojan kohdalle voi merkitä viivan (ja lisätä sulkuihin perään perintätoimiston nimen) ja merkitä velkamäärän vain perintätoimiston kohdalle. Jokainen paperi kannattaa säilyttää tässä vaiheessa riippumatta siitä, mitä velkoja ilmoittaa.

Kun asiakkaan kokonaisvelkamäärä (ja elämäntilanne) ovat selvillä, voidaan asiakkaan kanssa soittaa oman asuinkunnan talous- ja velkaneuvontaan ja tiedustella toimintaohjeita. Valmiiksi selvitetty velkatilanne helpottaa sekä tilannearvion tekemistä että nopeuttaa mahdollisen järjestelyn hakemista. Lisäksi on hyvä tilata valmiiksi maksutta verotodistukset (**ks. liite 5**), jotka liitetään usein järjestelyhakemusten liitteeksi.

Suomen Asiakastieto Oy

LIITE 1

Kuluttajaneuvonta

PL 16

00581 Helsinki

ASIA: OMIEN TIETOJEN TARKASTUSPYYNTÖ

Pyydän saada tietää, mitä tietoja minusta on tallennettu Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteriin. Pyydän lähettämään tiedot alla mainittuun kotiosoitteeseen.

Nimi:

Katuosoite:

Postitoimipaikka:

Henkilötunnus:

Puhelin:

Paikka ja päiväys

Ystävällisin terveisin,

Allekirjoitus ja nimen selvennys

LIITE: Kopio henkilöllisyystodistuksesta

Espoossa: Länsi-Uudenmaan ulosottovirasto, PL 23, 02631 Espoo

LIITE 2

Helsingissä: Helsingin ulosottovirasto, PL 190, 00500 Helsinki

Vantaalla: Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto, PL 150, 01301 Vantaa

ASIA: VELALLISEN VIREILLÄ OLEVAT JA PÄÄTTYNEET ULOSOTTOASIAT

Pyydän lähettämään otsikossa mainitun asiakirjan alla mainittuun kotiosoitteeseeni.

Nimi:

Katuosoite:

Postitoimipaikka:

Henkilötunnus:

Puhelin:

Paikka ja päiväys

Ystävällisin terveisin,

Allekirjoitus ja nimen selvennys

VELKOJALUETTELO

LIITE 3

Saldo tilattu	Saldo saatu	Velkoja / perintätoimisto	Velan määrä	Maksuerä € / kk	Velka vanhenee

TIEDUSTELU VELAN MÄÄRÄSTÄ

LIITE 4

Hei,

selvittääkseni taloudellisen tilanteeni ja velkojeni määrän, pyydän lähettämään seuraavat tiedot kaikista veloistani alla mainittuun kotiosoitteeseeni:

- Velan asianumero
- Velan peruste, eräpäivä ja määrä laskettuna päivälle _____ (velkajärjestelyn saldopäivä) eriteltynä pääomaan, korkoon ja velkojen perimis- ja täytäntöönpanokuluihin
- Alkuperäisen velkojan nimi, jos velkoja on vaihtunut
- Velassa mahdollisesti yhteisvastuullisina olevien henkilöiden nimet ja henkilötunnukset tai nimet ja osoitteet
- Tieto mahdollisesta täytäntöönpanoperusteesta
- Mahdolliset vakuudet
- Ajankohta, jolloin velka on myönnetty tai syntynyt
- Peritäänkö saatavaa ulosotossa

Pyydän lisäksi ilmoittamaan, mikäli olette siirtäneet saatavanne toiselle velkojalle ja velassa oleva yhteisvastuullinen on maksanut saatavianne.

Mikäli teillä ei ole saatavia, pyydän ilmoittamaan myös tästä, jotta asiasta ei jää epäselvyyttä.

Yllä mainitut tiedot pyydän lähettämään kotiosoitteeseeni.

Nimi:

Katuosoite:

Postitoimipaikka:

Henkilötunnus:

Puhelin:

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Pääkaupunkiseudun verotoimisto

LIITE 5

PL 400

00052 VERO

ASIA: VEROTODISTUSTILAUS

Taloudellisen tilanteeni selvittämiseksi pyytäisin toimittamaan viimeisimmän esitetytyn veroilmoituksen eli verotuspäätöksen ja erittelyosan sekä verotuspäätökset kolmelta viime vuodelta alla mainittuun kotiosoitteeseen.

Nimi:

Katuosoite:

Postitoimipaikka:

Henkilötunnus:

Puhelin:

Paikka ja päiväys

Ystävällisin terveisin,

Allekirjoitus ja nimenselvennys

VELKAKIRJA

LAINAN ANTAJA: Nimi ja henkilötunnus:

Osoite:

LAINAN SAAJA: Nimi ja henkilötunnus:

Osoite:

LAINAN MÄÄRÄ:

KORKO: 3,5 % vuodessa

TAKAISINMAKSU: Laina maksetaan takaisin _____._____._____ mennessä alla mainitulle tilille käyttäen viestinä "_____". Tähän kohtaan voi laittaa kaiken, mitä asiasta sovitaan: esim. kuukausittain maksettava minimimäärä, maksupäivä, nopeampi lyhentäminen, vapaakuukaudet jne.

TILIIHTEYS:

MUUTA:

Saamisoikeus tässä asiakirjassa mainittuun rahamäärään syntyy tämän sopimuksen allekirjoituksin. Lainasumma käytetään järjestelylainan tapaan aikaisempien velkojen yhdistämiseen ja maksuun.

Lainan antajalla on oikeus irtisanoa laina erääntymään välittömästi, mikäli sopimuksen ehtoja ei noudateta.

Tähän voi lisätä mitä muuta sovitaan.

PAIKKA JA PÄIVÄYS:

ALLEKIRJOITUKSET:

TODISTAJAT:

ASIA: LUOTTOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN, LUOTTOKIELTO JA SUORAMAKKINOINTIKIELTO

Olen maksanut kaikki luottoni _____._____._____ ja pyydän, että kaikki luottosopimukseni irtisanotaan _____._____._____ lähtien. Pyydän, ettei minulle jatkossa myönnetä luottoa tai lähetetä minkäänlaisia markkinointiviestejä luottoihin liittyen.

Olen tehnyt vapaaehtoisen luottokieltomerkinän myös Suomen Asiakastieto Oy:lle.

Pyydän kirjallista vahvistusta edellä mainituista asioista joko sähköpostiosoitteeseeni tai kotiosoitteeseeni.

Nimi:

Henkilötunnus:

Osoite:

Puhelin:

Sähköposti:

Paikka ja päiväys

Ystävällisin terveisin,

Allekirjoitus ja nimenselvennys

ASIA: PYYNTÖ VELAN ERÄÄNNYTTÄMISESTÄ JA SIIRTÄMISESTÄ OIKEUDELLISEEN PERINTÄÄN

Pyydän, että keskeytätte velkani vapaaehtoisen perinnän ja siirräte asian oikeudelliseen perintään. Mikäli kyseessä on useassa erässä erääntyvä saatava, pyydän eräännyttämään koko velan välittömästi.

(Laki saatavien perinnästä 18.1.2013/31 4 c §)

Pyydän kirjallista vahvistusta edellä mainituista asioista joko sähköpostiosoitteeseeni tai kotiosoitteeseeni.

Nimi:

Henkilötunnus:

Osoite:

Puhelin:

Sähköposti:

Paikka ja päiväys

Ystävällisin terveisin,

Allekirjoitus ja nimenselvennys

ASIAKASTARINA: KIERTEESTÄ KUNTOUTUKSEEN - MIKKO, 38 V

Mun velkaantumishistoria alkaa vuodesta 2000, tai silloin mä erosin lasten äidistä ja sit mulla riistäyty päihteiden käyttö täysin hallinnasta ja tota.. sitten se lähti ihan sellasista pikkulaskuista aluks perintään ja ne jäi hoitamatta ja sit lopuks mä löin kaikki läskiksi ihan suomeks sanottuna. Et enää ei niinku kiinnostanu.. ja päihteet siinä mukana, niin ethän sä silloin pysty hoitamaan mitään asioita. Et ois ollu ihan helppo viedä osa niistä laskuista sossuun, mut ku ei ees kyenny viemään, esimerkiks tällanen terveystieteiden maksu, ni en mä jaksanu viedä. Mulla on jo ennestään velkaa, et sit se meni sinne mappi-Ö:hön. Et sä mieli tollasta asiaa, koska sä oot tuolla rilluttelemassa. Et sillä ei oo niinku välii, mul on ennestään jo luottotiedot menny, niin se menettää merkityksensä se maksaminen. Mä oon niinku se Wahlroos sano, mä oon pahempi ku se tyyppi joka tuo hiekkaa lattioille, mä oon se joka tuo ihan mutaa sinne lattioille. Et tällanen mielikuva jää sitten siitä, et aina ku mä kävin, ni siinäki tuli heti alitajunnasta se mölätys, et tää vilkkuu punasena. Ku se osas yksilöidä sen aika tarkkaan, et mitä mulla on maksamatta. Ja mä aattelin et siel näkyy et mul on joku päihdehoito maksamatta tai jotain tämmösii, ni kyl se tekee aika huonon fiiliksen.

Se oli mun hyvin hankala lähtee sitä ees miettiä, ku se koko velka oli vaan sellanen musta pilvi mun yllä, ja mä en tiistä mistä siitä pilvenreunasta ottaa kiinni, et sen sais veke. Mä pelkäsin lähtee sitä, koska se tuntu niin isolta, semmoselta vaikeelta. Mä aattelin et se on ihan mahotonta ku niitä laskuja tulee, tää on vuodelta 2002 ja tää on vuodelta 2001 ja niit on joka puolelta, monta eri velkojafirmaa, ja se tuntu et se on mahotonta. Se on maallikon hyvin vaikee lähtee sitä tutkimaan ja ku ei ees halua lukee niitä laskuja, puhumattakaan ku tuli niitä isoja nippuja, ni mä olin niinku ihan järkyttyny.. Sit se helpotti, ku tuli se summa suunnilleen, se selkeenty, ja sit se alko tulla se usko siihen. Kyllähän mä jännitin ihan hirveesti sitä oikeuden päätöstä, et mitä sieltä tulee, ni se oli suunnaton helpotus sit ku se tuli, et nyt tää vihdoin ja viimein on ohitse.

Mä sanon ekana, et ne syyt mitkä on aiheuttanu sen velkaantumisen, ni ne pitäis saada pois, niinku mun tapauksessa se oli päihteet. Mut sit se mikä siinä on ni kannattavin tietenkä on päästä siitä vanhasta elämästä, niin et se elämä on oikeesti niinku elämisen arvosta, oikeesti se niinku tulevaisuuden suunnitelmii, et sä pystyt suunnittelee elämää. Ennen mä en pystyny. Ja sit pystyy suunnittelee sitä, ja ne voi niinku oikeesti jättää taakse. Alussa oli hankala maksaa niitä laskuja ku mieltä et näihin menee näin paljon rahaa, se maksukäyttäytymisen uudelleen oppiminen, et sä hoidat kaikki tällaset, järjestelmällisesti, niin siin oli aluks joka kerta sellanen huono omatunto ku nääki joutu maksaa.. Sit se jossain vaiheessa muuttu sellaseks automaatioks, et näähän täytyy hoitaa, ja sit tuliki huono omatunto jos ei niitä ollu hoitanu. Se kääntyki päällelleen, ja sit olikä jo hyvä fiilis, et ei oo paljoo rahaa mut nää on ainaki niinku maksettu. Ja varsinki jos on budjetoinu etukäteen, mä mielellään ylibudjetoin ylöspäin ni se onki mukavampi kattoo sitä loppusummaa ku se onki pikkusen enemmän itelleen. Tulee vapauden tunne, hyvä fiilis ku ne on hoidettu ja sen mukaan eletään. Sen opettelee uudestaan.

Nyt on mukava mennä pankkiinki, ku näkyy et siel on velkajärjestely, et toi on jotain ees yrittänyt tehdä sen asian eteen. Mä en pelkää sitä et kuka tulee kitisee mistäkin siitä mun vanhasta elämästä, et se on ihan sama. Mä oon hoitanu nyt asiat kunnolla, ja näkyy et mä oon velkajärjestelyn piirissä. Tää on myös nostanu sitä itsetuntoa, et mä oon yhtä arvokas niinku muutkin. Ja kaikki ihmiset on arvokkaita, tietenkä. Et ei tarvii potea sellasta, et mä ootan sitä päivää et ne on niinku pyyhitty, sit mä kyllä kävelen sinne matkahuonekauppaan ja otan sen pelkän liittymän, sen ihan normaalin liittymän, mut mä otan sen omiin nimiin. Ja velkaa en meinaa ottaa missään vaiheessa, mut toi tulee, et vaik tulee luottotiedot, ni mitään velkaa en meinaa ottaa koska mä en halua enää ikinä, et mä voin olla omavarainen. Köyhä, mut omavarainen. Parempi peea ku velkanen.

ASIAKASTARINA: PELI POIKKI - LAURI, 34 V

Mä olin hirveen epätoivoses tilantees jossain vaiheessa. Mul oli silloin vielä luottotiedot kunnossa ja mä sain pikavippejä otettua ja mä sorruin siihen sitten että.. kun mä paniikkihäiriötä sairastin ja kotona sängyn pohjalla oli ollu pitkään, mä ajattelin että niinku otan.. koitan voittaa ja huonosti kävi. Mut se tunne siinä tavallaan ku pelaa, ni se on sellanen tavallaan.. voisko sitä kutsua niin, et mitä jos voitaa, et toivos pelastusta siihen tilanteeseen. Mut ku se ei oo näin. Se pitää tiedostaa. Mul aikoinaan ainakin tuli aina sellanen, et saatto viikonki olla tosi maassa ja ärsyyntyneenä siitä et miks mä menin tekemään näin aikoinaan. Et nykyään mä osaan sen käsitellä paremmin ja mä tiedän mun rajani. Et se on hirveen tärkeä asia, et tietää milloin lopettaa ja tietää et ei noi pelijärjestelmät ja muut, noi nettikasinot ja muut, et eihän mikään tommonen bisnes kannattais jos ei talo voittais aina. Mä en usko et ilman sitä peliryhmää oisin päässy tähän. Kyl mul tulee se raja vastaan, jos nykyään vielä vähän pelaan.

Mut sellaselle ihmiselle, joka on epätoivonen ja muuta, niin kannattaa ottaa ensinnäki näihin ryhmiin yhteyttä ja sit jos tarvii, sit jos ei tiedä miten niitä asioita lähtee hoitamaan ja miten niihin saa apua, niin.. en mäkään ois tienny tällasesta velkaneuvonnasta ellei siel ois ollu puhetta näistä.. Mulla ei ois ollu ittelläni mitenkään mahdollisuutta saada ees selville niitä asioita yksin. Mut sit otettiin yhdessä selvää. Mun kapasiteetti, mun osaamistaito ei ois ollu niin hyvä et oisin osannu kysyä joka paikasta siitä luettelosta et mitä siellä on auki missäkin, et varmasti saa kaikki tietoon. Sitä ei yhtään tienny et miten se niinku selvitetään. Sit ku se saatiin tietoon, ni sehän hoidettiin sit kuntoon ku saatiin kaikki paperit.

Kun en mäkään ois tienny mitä pitää tilata ja miten hoitaa niitä, niin se tuntu hirveen raskaalta sellaselle ihmiselle joka on ihan epätoivosessa tilanteessa, ni sellanen ihminen voi olla niin lukossa et se ei ees tiedä miten hakea sitä apua. Ja sit se vaan velkaantuu enemmän. Ku ihmiset ei tiedä niiden oikeuksista ja etuuksista, ni se on mun mielestä semmonen asia. Ihminen siinä ku menee aika epätoivoseen tilaan siinä vaiheessa, jos siit ois joku semmonen, et hei et on tämmönen paikka, joku verkosto minkä kautta hakea sitä apua, et se tulee tietosuuteen niille ihmisille myös, ni kyllähän ne hakee sitä apua. Koska silloin niillä on se mahdollisuus tavallaan niinku saada jotain selkeyttä siihen tilanteeseen. Et siit kierteestä pääsee pois.

Ja tottakai se ku on saanu hoidettuu kaikki velat ja kaikki pois, ni tottakai se motivoi siihen ettei koskaan enää velkaannu taas. Se on ihan kaikissa asioissa ettei velkaannu enää. Niinku mullekin, tottakai tulee laskuja kuukausittain, tulee sähkölaskua, tulee muuta ja tulee vuokranmaksua, tulee lääkärikäyntimaksuja ja muuta, ni kaikki laskut hoidetaan ajallaan. Et mä ainakin sain tosi paljon apua. Mäkään en ois tienny miten toimia siinä tilanteessa jos en ois saanu apua ja tietoa siitä miten ne velat voi hoitaa, et mitä vaihtoehtoja niitä on. Nythän me saatiin ne maksettua, mut siinä oli monta muutakin vaihtoehtoa et miten niitä asioita ois voinu katsoa. Mä muistan et niit vaihtoehtoja ois ollu monta ja erilaista, mutta vaan sattuu ehkä olemaan se helpoin niistä.

Me saatiin kaikki hoidettuu kuntoon. Multa ainakin tippu stressitaso siinä ku mä sain sen hoidettua ni ihan huomattavasti ja mun elämästä.. ylipäätään stressiasiat tippu. Et kyl se elämässä helpottaa ja sen jälkeen ei haluu enää velkaantuakaan. Sen takia nyt velattomana on hyvä olla. Se on positiivinen kokonaisuus. Itse asiassa sieltä lähtee ens vuoden kesäkuussa kaikki pois. Sit mun luottotiedot on kunnossa. Et se on tottakai positiivinen puoli, koska sit mul on mahdollisuus miettiä kaikenlaisia vaihtoehtoja. Mä en enää koskaan lankee siihen, sen mä oon oppinu kantapään kautta. Elämä on mallillaan, jos puhutaan taloudellisista jutuista. Terveys ei oo vieläkään mallillaan, mut se puoli elämästä hymyilee, niin sen voi sanoa.

ASIAKASTARINA:

MAKSURÄSTEISTÄ ARJEN HALLINTAAN -TAINA, 63V

Mun tilanne oli ihan katastrofaalinen. Et mä olin monta kertaa soittanu Kelalle ja monta kertaa sossulle ja mulle oli aina sanottu et mitään ei korvata ja mitään ei makseta. Ja kaikki muutkin niinku sai sieltä ja mä ihmettelin et mikä siinä on ku minä en saa, vanhemmat ja nuoremmat saa ja ku mä soitin et mä olin joskus käynykin käymässä ni aina vaan ei ni mä vaan lähin ihan hoiperrellen pois et ei oo totta. Mut sitten mä menin ku mulle ois tullu ihan niinku häättöuhka sit ku vuokratki oli maksamatta ku tilit oli satasesta kolmeen sataan ku puhelinkauppa kävi niin huonosti nii sit tosiaan mä en pystyny vuokria maksamaan niin mähän itkien sit menin sinne kaikkien papereitten kanssa ja mut laitettiin heti sinne ja sosiaalityöntekijä sit pyydettiin sit siihen niinku mukaan sinne lasien taakke ja siis pyydettiin mukaan ja sit sillä viikolla alettiin hommat ja he makso sitten mun vuokrat ja kaikki ja siitä se sit lähti. Yli kaks vuotta ollu sähkötki poikki ku sanottiin et sähköjäkään ei niinku makseta.. mä en uskaltanu soittaa sähkölaitokseen ni sosiaalityöntekijä soitti et ei siinä oo mitään et tottakai laitetaan.

Mä en haluu sellasta tilannetta enää ikinä. Mä haluan hallita elämäni koska mulla oli elämänhallinta kokonaan poissa. Et mua vaan riepoteltiin, ihan tuntu siltä et ei oo mitään hallintaa omaan elämään enää. Ei mitään sanomista siihen. Ni se vei viimesetkin voimat, toisaalta suututti mut toisaalta se niinku kerta kaikkiaan paino ihan alas. Nyt ollaan tosiaan saatu ne velkaantumiset pysäytetty ja niinku vähän tasapainotettuu tota.. talous tasapainotettua. Se on iso juttu se. Mutku molemmilla puolilla on ollu halua siihen, niin et ollaan molemmilla puolilla tehty töitä sen eteen. Te ootte saanu mut toimeliaaks. Mut se on tosi, ku molemmat puolet toimii tässä.. ja ku ei enää uskonu enää yhtään mihinkään tässä maailmassa ni ne alko hoitua ne hommat sitte.. Et ku omin voimin ei enää jaksa. Ku tosiaan kotona on opetettu aina et ite pitää pystyä elättämään itsensä kokonaan että apua ei niinku haeta muualta. Niinku se vanha kansa on.

Vuostolkullahan mä söin.. 20-40 euroa oli minulle ruokaraha kuukaudessa, et mähän söin nuudeleita, kaurapuuroa, ne oli halpoja ne nuudelit sillon, paljon halvempia ku nykyään, kananmunia, lihalientä ja sit ku ei tullu sähköä ni murukahvia ja.. jotain salaattia joskus ku oli rahaa. Ihan näillä mä elin, et ei ollu mitään rahaa ostaa mitään muuta. Ja leipää tietenkkin. Lidlistä saa Reissumiestä hirveen halvalla. Nyt mulla jää.. oisko semmonen reilu kaksataa. Ku on maksanu vuokrat ja puhelimet ja sähköt ja kuukausilipun. Se riittää oikein hyvin.

Että ku monta kertaa ei jaksais papereita laittaa kuntoon siinä vaiheessa ku kaikki menee ku ne on vaan hajan hajan, ni ottaa ne paperit esille ja menee ensinnäki sosiaalitoimistoon tai ens vuonna Kelalle kaikkien niitten papereitten mukana eikä hyväksy mitään ei-sanontaa vaan että et jos ei muuta ni – melkeen siinä tippa tulee silmään – et mul on tällanen tilanne, auttakaa, ja ottaa sitte velkaneuvontaan yhteyttä.. et kyllä ne asiat.. vaikka tuntu ettei rullaa, niin kyllä ne alkaa rullata. Ku vaan uskaltaa pyytää apua.

ASIAKASTARINA: VARJOISTA VALOON – JYRKI, 53 V

Mun tilanne oli oikeestaan aika.. niin.. se oli semmonen, ei mitään toivoa. Ei mitään toivoa, ei enää mitään valoo missään. Oli silleen että ihan sama, että antaa mennä vaan. Mietin just sitä, mietin monesti velkoja et mitä on.. mahdollisuus millään päästä pois siitä ahdistuksesta ja ahdingosta. Se on sama ku alkoholistilla, mitä ittessäki on ollu, et ku sä otat yhen ni sä otat toisenki, ni pääsee samalla tavalla käsistä koko homma ku sulla ei oo toivoo siinä hommassa.

En mä usko et mä oisin pystyny apuu pyytää keneltäkään. Et on se niin vaikee juttu. Ku ne kaikki asiat romahtaa kerta heitolla, eikä kukaan ota mistään mitään ja sä juokset ja yrität saada kaikki asiat kuntoon ja kaikki vaan puistelee päättään et ei onnistu. Se on niin kova paikka ihmiselle joka oikeesti on luotu liikkumaan, niin sit se jämähtää niinku neljän seinän sisään sen takii ja sielt tulee sit kaikki muutki sit joka puolelta, ei oo yhtään hyvää asiaa sitten, kaikki tuntuu et on yhtä roskaa mitä vaan tulee päälle koko ajan joka suunnasta.

Sitten mun sosiaalityöntekijä kysyi että kokeillaanks tehä jotain näille veloille, ja mä aattelin, et no kokeillaan sit. Se on nimenomaan se alkuun pääsy, ku sä oot sellasessa tilassa niin et sä millään pääse siitä enää, sä oot siellä mustassa montussa ja sielt ei ylös tulla niinku tuntuu siltä. Nää asioitten hoitamiset, ne jää kaikki sitten, repsahtaa kaikki.

Nyt tuntuu jo aivan toiselta, paljon asioita on muuttunu sitä myöten sitte niinku omas itessäki, saanu niinku aikaseks omaa remonttiiki, omaa sitä kuntoilua ja muuta et on päässy liikkeelle ja päässy sielt kotoota uloski, et ei vaan oo siellä neljän seinän sisällä ja mieta niitä asioita. Se on antanu paljon muitaki avaimia, niinku se on lähteny muutki hommat käyntiin sitte.

Mä oon sanonu monelle, et kannattaa soittaa ja kysyä, et sais järjestykseen, sais apua niihin. Kun mä oon saanu ite apua, oon monelle sanonu kenellä on ollu ja on sama tilanne, eikä oo mitään niinku valoo siinä tunnelin päässä. Et se on hyvä, se et itekki pystyy jollain tavalla antaa muilleki mitä on itte saanu, ni sehän on hieno homma ja toivoo tietysti et jokainen sais apua siihen kerta sieltä voi päästä vielä elämään mukaan. Et kaikkihan ne on asiat yhdessä, tai ketjussa, et yks asia ni tulee toinen asia, ihan samalla tavalla hyvät asiat ku huonotki asiat, jos tulee huonoo paljon niin sä meet vaan syvemmälle ja syvemmälle ja syvemmälle mut sit ku sä pääset just näin päin et nousee porras kerrallaan ylöspäin niin sä haluatkin mennä siihen suuntaan.. tuntuu et pääsee eteenpäin ja sieltä, et ei joku vaan jarruta siinä. Se on tosi tärkeä ihmiselle itelle, mitä on huomannu mitä tapahtuu, et nyt alkaa tulee taas sama ihminen esiin mitä on ollu. Se on se hieno ku tuntee sitä, palaa siihen takas siihen fiilikseen.

Se on niin iso juttu, että toivois kaikille muillekin samaa, et joku valo tulis siihen yksinäisyyteen ja synkkyyteen, siihen missä sä oot, ku se on tosi hankala paikka. Tuntuu hienolta ajatella et se päivä koittaa. Niinku tääki päivä on koittanu, ni samal taval se päivä koittaa kolmen vuoden päästä. Ja tietysti siitä eteenpäinki pitää ajatella, et ei vaan siihen asti, vaan siitä jatketaan sit eteenpäin että elämä pysyy auringossa eikä pilvessä.

ASIAKASTARINA: YRITTÄJÄN AHDINKO - RIIKKA, 47 V

Aattelin et mä oon epäonnistunu. Mä olin tosi väsyny, kaikkeen tähän. Ulosotto vei kaiken, mitä enemmän mä tein hommia ni sitä enemmän ne vei.. Enkä mä tajunnu mitään tukea hakee. Siitähän se lähti se kierre ku jäi maksamatta ku piti jäädä ruokaan. Ja sit kato ku ei viittiny pyytää apua, et mun ois pitäny tehdä toi kymmenen vuotta sitten.

Jos mä oisin menny jo sillon sosiaalitoimistoon, mut mä en tajunnu sitä. Mä jotenki, ku mä oon töissä, ni se ei kuulu mulle. Mä oon aina luullu et siellä käy työttömiä, tai käy siel varmaan niitaki jotka on töissä, pakkohan niitten on, mut mä jotenkin aattelin et se ei kuulu mulle ku mä oon töissä. Paiskin vaan niska limassa töitä et ite oot ties valinnu. Se on niinku päihdeongelma.. mä oon aina aatellu et ne on vaan niitä asunnottomia, en mä oo tajunnu.. mut sehän voi olla kenellä vaan, ja piilossa.. ni samalla tavalla tää.. niinku mun velkavaikeudet oli piilossa monta vuotta.

Ku ei ollu rahaa, ni.. sanotaan et vaik sun vuokra on kuussataa ja sä saat neljäsataa, ni sähän jätät sen vuokran maksamatta ja ostat ruokaa. Mikä on helvetin tyhmää. Mut se hätä, ku sul ei oo siel jääkaapissa sitä ruokaa lapsille, ni mähän tein sen et mä jätin laskut maksamatta, et kunha vaan lapsille on ruokaa. Ja mä en varmaan oo ainoa joka tekee silleen. Et maksanko nyt ton, vai ostanko ruokaa. Siitä se lähti. Kaikki varmaan tietää sen, et se on helppoo laittaa se kirje avaamattomana.. se et uskaltaa pyytää apua.. se kun tietää sen, et ei oo rahaa, ni se on niin helppoo laittaa se avaamattomana, ni se on poissa mielestä, mut jos sä avaat sen ni se on sun mielessä. Silleenhän mä tein. Mä en kato avannu. Mä annoin vaan kertyä niitä, ku tiesin et ei mul oo.. ku mä tiesin et mul ei oo sitä rahaa, ni se on helppo laittaa. Joku itsesuojeluvaisto, ku se on kiinni, ni mä en tiedä onks se euron lasku vai tuhannen euron lasku. Sit se on parempi laittaa sinne.

Nyt ku mä mietin et joku vois auttaa, et miksen menny aikasemmin. Se varmaan liittyy kans siihen et mä olin väsyny ja masentunu, ei jaksanu tarttua. Mut sit ku joku tarpeeks potki perseelle. Ja siel oli sellanen kiva velkaneuvoja, sellanen jalat maassa ja rauhallinen, ku mä oon sinne pari kertaa soittanu, ja se on sanonu et älä huolehdi, kyl nää tästä järjesty, sellanen kiva.

Siis apuu pitää hakee ajoissa. Ei sillee, et sit ku on kertyny niitä maksamattomia laskuja kymmenen vuotta niin siinä vaiheessa, et ei silleen niinku mulla oli.. Siis heti, kun tuntuu et ykskin lasku jos jää maksamatta, niin heti se apu, koska se mikä pitkittyy se vaikeutuu. Rohkeasti. Ei se oo.. et jos meet sosiaalitoimistoon, niin kyl mäkin tälleen aina katon ku mä oon tällasella alalla, et toivottavasti kukaan ei kato, siitä tulee se semmonen leima. Mut ku ei ollu vaihtoehtoja. Se on se eka paikka. Mä oon sanonu asian rehellisesti, et rahaa tulee kolmen viikon päästä ja mä en pysty millään elämään. Ei mul mikään syyllisyys heräny, mut häpee siitä tuli mennä sinne. Et mä oon ihan varma et kukaan ei mee sinne oikeen takki auki et hei mä haluan apuu.. tai kyl ehkä joku, mut se ei oo mun elämää. Ja mä toivon et mun ei enää ikinä tarvii mennä.

Sit ku se on maksettu se viimeinen erä, niin mä laitan sen raameihin.. Ostan pienen kehyksen, et se on muistutus, koska sithän se on vasta.. Sit ku se on se viimeinen erä maksettu, ni sit mä voin nostaa itselleni hattua. Mä muistan vielä se oli perjantai toukokuussa, ni se velkaneuvoja soitti et nyt se päätös on tullu. Mä olin vielä kauppakeskuksessa kävelemässä, ja se sano et hän aatteli et sä haluat nyt tän tietää, et mukavaa viikonloppua. Mä muistan niin elävästi sen päivän. Se tuntu paremmalta ku lottovoitto.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ ERILAISIIIN TILANTEISIIN

1 Mistä tiedän, kertyykö minulle ajoneuvoveroa?

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafin sivuilta löytyy lomake omien ajoneuvotietojen tarkastamiseksi

http://www.trafi.fi/tietopalvelut/trafin_rekisterit/omien_tietojen_tarkastus

2 Mitä teen, jos olen myynyt auton eteenpäin ilman luovutusasiakirjoja ja Trafi perii veroja?

Jos ajoneuvon uusi omista ja ei ole tehnyt rekisteri-ilmoitusta omistajan vaihdoksesta eikä edellisellä omistajalla ole hänen yhteystietojaan, voidaan täyttää luovutusilmoitus tuntemattomaksi jääneelle henkilölle.

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/trafi_b131/index.html

3 Mitä teen, jos saamani lasku on aiheeton?

Kilpailu- ja kuluttajaviraston sivuilta löytyy kootusti lomakkeet tavaroista tai palveluista valittamiselle sekä perusteettomasta laskusta tai virheellisestä perinnästä valittamiselle.

<http://www.kkv.fi/kuluttajaneuvonta/reklamaation-tekeminen-yritykselle/>

4 Mitä teen, jos elatusapuvelkaa kertyy jatkuvasti lisää?

Jos tulosi (esim. työttömyyden takia) eivät riitä Kelan elatusapuvelan takaisinmaksuun, voit hakea Kelalta maksuvapautusta takautuvasti. Kelan sivuilta löytyvät ohjeet ja tarvittava lomake:

<http://www.kela.fi/elatusvelvolliselle-maksuvapautus?inheritRedirect=true>

<http://www.kela.fi/documents/10192/3041302/LC1.pdf>

5 Mitä teen, jos tuloni eivät riitä päivähoitomaksuihin?

Kunnallisen päivähoidon asiakasmaksuihin vaikuttavat perheen koko, hoitoaika sekä bruttotulot. Huojennusta maksuista voi hakea myös kesken lukukautta seuraavalla lomakkeella. Huojennusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti:

https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/espoo_049043_sfi/index.html

6 Mitä teen, jos yritykseni toiminta on loppunut, mutta maksuja kertyy edelleen (esim. ennakkoverot, YEL-maksut..)?

YTJ:n sivuilta löytyy ohjeet yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminnan lopettamisilmoituksen antamiseen. Huom: lopettamisesta on tehtävä tämän lisäksi vielä erikseen ilmoitus omalle eläkevakuutusyhtiölle, jotta YEL-maksujen kertyminen lakkaa. <https://www.ytj.fi/index/ ilmoittaminen/lopettamisilmoitus/yksityinenelinkeinonharjoittaja.html>